

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010
Τεύχος 81

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

The
Economist

Η οικονομία του δάσους!

«Οδικός χάρτης» έξυπνης διαχείρισης

Τις τελευταίες δεκαετίες διεθνώς, αλλά και στη χώρα μας, τα δασικά οικοσυστήματα υπέστησαν μεγάλες καταστροφές, οι οποίες οφείλονται τόσο σε φυσικές αιτίες, όσο και -ως επί το πλείστον- σε διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες. Διαμορφώθηκε σταδιακά, όχι μόνο σε επίπεδο «ειδικών», αλλά και σε σημαντικό τμήμα της παγκόσμιας καινής γνώμης, συνείδηση περί του πολυδιάστατου και πολυλειτουργικού τους ρόλου.

Τα οικοσυστήματα αυτά προσφέρουν τις ποικιλόμορφες υπηρεσίες τους στη διαβίωση του ανθρώπου μέσω του καθοριστικού τους ρόλου στον κύκλο του άνθρακα, στον κύκλο του νερού, στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, στην προστασία των εδαφών από τη διάβρωση, στη μείωση των πλημμυρικών φαινομένων, στην παραγωγή προϊόντων ξύλου, στην παροχή εργασίας στους παραδασόβιους πληθυσμούς, στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού χωρίς περιβαλλοντική επιβάρυνση κλπ.

Σε ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο, διαμορφώνεται μία νέα πολιτική που έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση όλων των ως άνω περιγραφόμενων λειτουργιών του δάσους, με τρόπο που να επιτυγχάνεται η αειφόρος ανάπτυξη, δηλαδή με χρήση των πόρων κατά τέτοιους τρόπους, ώστε να καλύπτονται οι ανθρώπινες ανάγκες στο παρόν, αλλά και να απομένουν διαθέσιμοι πόροι για τις μελλοντικές γενιές.

Τα δάση στη χώρα μας, σύμφωνα με την εθνική απογραφή του 1999, καλύπτουν το 25% της συνολικής επιφάνειάς της και οι δασικές εκτάσεις το 24%, δηλαδή 30.360.000 στρέμματα και 30.154.000 στρέμματα αντίστοιχα.

Είναι στο σύνολό τους σχεδόν φυσικά δάση, με κύρια είδη την ελάτη, διάφορα είδη πεύκης και δρυός, την οξιά και άλλα λιγότερο γνωστά είδη, συνοδευόμενα από πλουσιότητα και μοναδικά αυτόχθονα κλωρίδα. Στις δασικές εκτάσεις κυριαρχούν τα αείφυλλα πλατύφυλλα είδη, όπως το πουρνάρι, η κουμαριά, ο σκίνος, το φυλίκι κλπ.

Τόσο τα υψηλά δάση όσο και τα δάση των αείφυλλων πλατύφυλλων με την ποικιλία των ειδών, των χρωμάτων και των σχημάτων τους, σε συνδυασμό με το ανάγλυφο του εδάφους τους συγκροτούν τοπία απείρου φυσικού κάλλους.

Διαχείριση δασών

Τα ελληνικά δάση τέθηκαν με το Δασικό Κώδικα του 1929 σε αειφορική διαχείριση με τη στενή τότε έννοια του όρου, που αφορού-

Γυρίζοντας φύλλο...

Του Γεωργίου Αμοργιανιώτη*

σε στην αειφορία στην παραγωγή δασικών προϊόντων.

Η διαχείρισή τους γινόταν στο παρελθόν και συνεχίζεται μέχρι σήμερα μέσω της εφαρμογής ειδικής διαχειριστικής μελέτης που καθορίζει αυστηρά την ποσότητα και τα είδη των δασικών προϊόντων, τον τρόπο υλοτομίας του δάσους, ενώ παράλληλα ρυθμίζει όλες τις άλλες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο δασικό χώρο, όπως η βοσκή, η ρητινευση κλπ.

Η διαχείριση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τα ελληνικά δάση να διατηρήσουν έως σήμερα τη φυσική τους μορφή και να μπορούν να επιτελούν και μελλοντικά τον πολυλειτουργικό τους ρόλο.

Με τη διεύρυνση των κοινωνικών αναγκών που εξυπηρετούνται μέσω των ως άνω λειτουργιών του δάσους και τις νεότερες αντιλήψεις για την προστασία του περιβάλλοντος, σταδιακά άλλαξε η μονοδιάστατη αντίληψη περί αειφορίας παραγωγής δασικών

προϊόντων και σήμερα εφαρμόζεται ήδη μία πολλαπλή και ολοκληρωμένη διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων.

Οι σύγχρονες τάσεις για μία περιβαλλοντικά προσανατολισμένη διαχείριση των δασών και η ανάγκη ενσωμάτωσης οικολογικών παραμέτρων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων διαχείρισης επιβάλλουν τη δραστική αλλαγή στη φιλοσοφία και τις μεθόδους διαχείρισης που εφαρμόστηκαν μέχρι σήμερα.

Στα πλαίσια αυτό η ειδική γραμματεία Δασών του υπαυργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής προχωρά στην κατάρτιση νέων ηρώτων τεχνικών προδιagrammμάτων για τη σύνταξη των διαχειριστικών μελετών των δασικών οικοσυστημάτων.

Με τη νέα αντίληψη διαχείρισης επιδιώκεται η προαγωγή των πολλαπλών λειτουργιών των δασικών οικοσυστημάτων μέσω: α) ειδικής αξιολόγησης των λειτουργιών αυτών, β) ενσωμάτωσης των παραμέτρων της άγριας ζωής στη διαχείρισή τους, γ) αειφορικής πι-

*Ο κ. Γεώργιος Αμοργιανιώτης είναι ειδικός γραμματέας Δασών του υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

στοπαίηση των παραγόμενων δασικών προϊόντων, δ) ένταξης των στοιχείων της φυσικής κληρονομιάς και των αεικόπων προτεραιοτήτων σε ενιαία σχεδιασμό, και ε) προσαρμογής της διαχείρισης στα σύγχρονα δεδομένα της κλιματικής αλλαγής.

Η Ελλάδα ως μεσογειακή χώρα προβλέπεται να πληγεί περισσότερο από την κλιματική αλλαγή, λόγω του συνδυασμού της δράσης της αύξησης της θερμοκρασίας και της μείωσης των βροχοπτώσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, μελετώνται οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη βλάστηση μέσω του προγράμματος LIFE+AdaptFor που εφαρμόζεται σε τέσσερις περιοχές της Ελλάδας, και συγκεκριμένα στην Πιερία, στον Ασπρατόταμο-Καλαμπάκα, στην Πάρνηθα και στον Ταΰγετο, για να υπάρξει η αναγκαία προσαρμογή στα διαχειριστικά σχέδια των περιοχών αυτών και να απακτηθεί η απαραίτητη γνώση για ανάλογη μελλοντική διαχείριση σε αντίστοιχα δασικά οικοσυστήματα της χώρας μας.

Εχουν ήδη εκπονηθεί ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες για παλύ μεγάλα δασικά συμπλέγματα της χώρας, όπως είναι αυτό της Κεντρικής Ροδόπης, του θόρειου Γράμμου, της Κεντρικής και Βόρειας Πίνδαυ, του Ταΰγετου, του Μαινάλου και της Δαδιάς, τα οποία και ανακηρύχθηκαν εθνικά πάρκα. Επιπλέον, το ΥΠΕΚΑ, ως εποπτεύων υπαυργείο, μέσα από τους 27 υπάρχοντες φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, προωθεί την ολοκληρωμένη διαχείριση των περιοχών αυτών. Η εν λόγω διαχείριση περιλαμβάνει πέραν της προστασίας και διατήρησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αξιών εκάστης περιοχής και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση του καινού μέσω της εφαρμογής εξειδικευμένων προγραμμάτων και την ενίσχυση του οικοτουρισμού.

Προστασία δασών

Παρά την αυστηρή νομική προστασία που απολαμβάνουν τόσο τα δάση, όσο και οι δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις, είναι γεγονός ότι η έλλειψη εθνικού κτηματολογίου, δασολογίου και δασικών χαρτών, σε συνδυασμό με την οικιστική πίεση, είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα ισχυρότατο πλέγμα διεκδικήσεων σε δάση, δασικές εκτάσεις, βοσκοτόπους, κτλ. Οι εν λόγω διεκδικήσεις προέρχονται από παλιές, κοινότητες, ιδρύματα, φορείς, κλπ. που επικαλούνται διάφορους τίτλους, όπως ταπιά, κοτζέτια, συμβολικές δωρεές, και τους οποίους δεν αναγνωρίζει το Δημόσιο, γιατί δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που κάθε φορά έθεταν οι νόμοι του κράτους. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε ατελείωτους δικαστικούς αγώνες, αλλά και παράνομες επεμβάσεις στις διεκδικούμενες εκτάσεις.

Με τη σύνταξη προσωρινών δασικών χαρτών και πινάκων σε εφαρμογή του νόμου 248/76, καθώς και με τη γενίκευση εφαρμογής του άρθρου 14 του νόμου 998/79 μέσω της έκδοσης πράξεων χαρακτηρισμού από τους δασάρχες, έγιναν στο παρελθόν προ-

σπάθειες για την προστασία των δασών, αλλά και της δημόσιας περιουσίας, δεδομένου ότι τα δάση μας σε ποσοστό άνω του 65% είναι δημόσια, αλλά το πρόβλημα δεν λύθηκε.

Αντίθετα, δημιουργήθηκε ένα μωσαϊκό χαρακτηρισμών στην ίδια περιοχή, χωρίς ενιαία δασική γραμμή, όπου συνυπάρχουν δάση, δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις. Επιπλέον, οι εν λόγω χαρακτηρισμοί είναι μη τελεσίδικαι λόγω άσκησης αντιρρήσεων, ενώ παράλληλα εκκρεμεί για χρόνια στα δασαρχεία της χώρας πληθώρα νέων αιτημάτων για χαρακτηρισμούς εκτάσεων.

Με την πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση επιταχύνεται αρχικά η κατάρτιση των δασικών χαρτών και εν συνέχεια του δασολογίου, που είναι έργο υποδομής και απολύτως απαραίτητο εργαλείο για τη χάρση και επιτυχή εφαρμογή της δασικής πολιτικής, σε μία ευνομού-

μενη πολιτεία, ώστε να εξασφαλιστεί η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και της δημόσιας περιουσίας.

Τα ως άνω έργα βρίσκονται σε εξέλιξη. Ειδικότερα, έχουν συνταχθεί και θεωρηθεί από τις δασικές υπηρεσίες 330 δασικοί χάρτες, και αναμένεται εντός των επόμενων μηνών η ανάρτησή τους, η υποβολή αντιρρήσεων, η εξέτασή τους και τέλος η κύρωσή τους από τον γενικό γραμματέα περιφέρειας.

Ο κυρωμένος δασικός χάρτης έχει πλήρη αποδεικτική ισχύ για κάθε διοικητική ή δικαστική αρχή και αποτελεί βασικό εργαλείο για το χωρταξικό σχεδιασμό και τον καθορισμό χρήσεων για τη χώρα μας.

Για την υποστήριξη του έργου των δασικών χαρτών, την προστασία και ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων, αλλά και για τη χρηματοδότηση των δασικών δραστηριοτήτων στα δάση μας γίνονται και οι αναγκαίες θεσμικές παρεμβάσεις.

Ο ειδικός φορέας δασών εντάχθηκε στο Πράσινο Ταμείο που ιδρύθηκε με το νόμο 3839/10, με τη ρητή δέσμευση ότι οι πόροι που προέρχονται από δασικές δραστηριότητες, όπως η υλοτομία δημόσιων δασών, οι άδειες θήρας, τα διοικητικά πρόστιμα για αυθαίρετες κατασκευές σε δάση, δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις κτλ., θα διατεθούν αποκλειστικά για δραστηριότητες στα δάση, στην προσπάθεια επίτευξης της αυτοχρηματοδότησης του δασικού ταμείου.

Παράλληλα, η ειδική γραμματεία Δασών του ΥΠΕΚΑ προχωρά στην αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό της δασικής νομοθεσίας, ώστε να ενισχυθεί το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, με στόχο την πληρέστερη προστασία και ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας μας.

Αποκατάσταση περιβάλλοντος

Για την αποκατάσταση των εκτάσεων που καταστράφηκαν από πρόσφατες και παλαιότερες πυρκαγιές βρίσκεται σε εξέλιξη ένα ευρύ πρόγραμμα αναδασώσεων στην Αττική. Περιλαμβάνει αναδασώσεις στους αρεινούς όγκους του λεκανοπεδίου με έμφαση στις πολλαπλά καμένες περιοχές, όπου η φυσική αναδάσωση είναι αδύνατη.

Επίσης, για την υπόλοιπη χώρα στο πλαίσιο του προγράμματος «Αλέξανδρος Μπαλτατζής» πρόκειται να υλοποιηθεί μεγάλο πρόγραμμα αναδασώσεων, ο προϋπολογισμός του οποίου ανέρχεται σε 120 εκατ. ευρώ.

Με τα θεσμικά μέτρα, τις δράσεις και τα έργα που προγραμματίζει η ΥΠΕΚΑ και συνυποτικά αναφέρθηκαν προηγουμένως, διαμορφώνεται μία νέα δασική πολιτική που έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση των λειτουργιών των δασικών οικοσυστημάτων, την προστασία αυτών ως δημόσια αγαθά και δημόσια περιουσία, την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αξιών τους, τη διαχείρισή τους με κανόνες αειφορίας, και τέλος την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας μας στα πλαίσια και της κλιματικής αλλαγής. ■